

Kriisiülesandega töö- ja ametikohad ning sõjaaja ametikohad

Püsiv kriisiülesanne > Riskianalüüs > Kriisiplaan:

- **Vajalikud vahendid ja varud:**
 - Olemasolevate vahendite kasutamine
 - Riigivaraks olevate vahendite (rist)kasutamine
 - Isikute vara kasutamine lepingu alusel
 - Isikute vara sundkasutus, sundvõõrandamine
- **Vajalik (rollist teadlik ja oskuslik) personal:**
 - Tavapärased tööülesanded (+ vajadusel töö-, puhkeaja, öötöö, ületunnitöö erandid, valveaeg jm töökorralduse erandid, puhkuste ja lähetuste katkestamine)
 - Ühekordsed tööülesanded (isikul)
 - Vabatahtlike kasutamine
 - **Töökohustus** (töö- või ametikohal)

- **Püsiv kriisiülesanne – seondub** asutuse **põhiülesandega** või isiku **elutähtsa teenuse osutamise ülesandega**. Täidesaatva riigivõimu asutuse puhul tuleneb **seadusest või Vabariigi Valitsuse (VV) kriisiplaanist**.
- Püsiva kriisiülesandega asutus/isik **peab valmistuma püsiva kriisiülesande täitmiseks**, sealhulgas:
 - koostama **riskianalüüsi ja kriisiplaani**;
 - tagama **vajalikud võimed, sealhulgas personali, vahendid ja varud**.
- Püsiva kriisiülesandega asutus/isik teeb riskianalüüsist lähtudes **kriisiplaani**, milles on muu hulgas püsiva kriisiülesande täitmiseks vajalikud:
 - **tegevused ja lahendused**;
 - **võimed, sealhulgas personal, vahendid ja varud**;
- Personalil peab olema **teadlikkus oma kriisirollist** ning vajalikud **teadmised, oskused ja hoiakud**.
- Asutuse/ isiku **püsiva kriisiülesande** ning põhiseadusliku institutsiooni ülesande **täitmise tagamiseks võib kindlaks määrata kriisiülesandega töö- ja ametikohad, millel oleval isikul on töökohustus**.
- Kriisiülesandega töö- ja ametikohti **voib määrata üksnes kriisiplaanis esitatud ulatuses**, mis tagab ülesande täitmiseks vajaliku personali olemasolu.

- VV määrusega kehtestatakse kriisiülesandega töö- ja ametikohtade määramise ja lõpetamise tingimused (seega võib VV ka edaspidi seada maksimaalse % koosseisust, mida võib kriisiülesandega ameti- või töökohtadeks määrata). Vastavalt VV reglemendi §-dele 4 ja 6 tuleb valitsuse määruse muutmise korral teha koostööd kõigi asjassepuutuvate ministeeriumide, Riigikantselei, kohaliku omavalitsuse üksuste (KOV) ja teiste osapooltega, kes on muudatusest mõjutatud, enne eelnõu istungile esitamist kooskõlastada see kõigiga, kellele on eelnõus ette nähtud kohustusi või kui eelnõu puudutab nende valitsemisala või ülesandeid. Vastavalt VV reglemendi §-le 8 tehakse vaidluste lahendamiseks igakülgset koostööd.

Seega:

- töökohustus on mõeldud elutähtsa teenuse või muu püsiva kriisiülesande täitmise tagamiseks;
- töökohustuse vajadus ja ulatus (sh % töö- ja ametikohtade koosseisust) peab tuleneb kriisiplaanist, mis omakorda tuleneb riskianalüüsist;
- on ainult üks paljudest püsiva kriisiülesande täitmist tagavatest võimalustest.

Kriisiülesandega töö- ja ametikohade määramise protsess on järgmine:

- **Seadusest või VV kriisiplaanist** tuleneb püsiv kriisiülesanne.
- **Asutuse/isiku riskianalüüsist** selguvad:
 - püsiva kriisiülesande täitmist ja toimepidevust mõjutavad ohud;
 - nende ohtude riski maandavad meetmed, sh kriisiülesandega töö- ja ametikohade määramise vajadus.
- **Asutuse/isiku kriisiplaanis** määratakse:
 - Võimed (sh personal), mida kriisiolukorras kasutada püsiva kriisiülesande täitmiseks, kriisiülesandega töö- ja ametikohade määramine ja nende ulatus (% töö- ja ametikohtade koosseisust, vajadusel täpsemad tingimused).
- Kriisiplaani **kooskõlastamisel või kinnitamisel on roll** muudel asutustel (kes saavad vajadusel mõjutada ka võimete, sh personali kirjeldust):
 - Elutähtsa teenuse osutaja (ETO) kriisiplaani kinnitab elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja (ETKA);
 - valitsemisala asutused võivad koostada ühise kriisiplaani ministeeriumiga;
 - KOV kriisiplaani kooskõlastavad Sotsiaalkindlustusamet, Haridus- ja Teadusministeerium ning lõpuks Päästeamet;
 - Asutuse/isiku kriisiplaan esitatakse Riigikantseleile, kes hindab kriisiülesande detailset kirjeldust, selle täitmise vajalikkust kriisi kõigis etappides, ressursivajadust ning toob vajadusel esile vastuolud VV kriisiplaani ja üleriigilise riskianalüüsiga. Riigikantseleile toob see kaasa lisatöö, kuid Riigikantselei roll on olla tasakaalustaja, kes kindlustab, et ühtaegu oleks piisavalt mehitatud Kaitseväge sõjaaja ametikohad ning minimaalne vajalik ressurss tagatud tsiviilsektorile (kes mh pakub toetust sõjalisele kaitsele).
- Määruses sätestatakse, et Riigikantseleil ja teistel eelnevalt nimetatud asutustel on õigus hinnata, kas esitatud ressursivajadus on ülesande täitmiseks vajalik (s.t kas ei piisa teistest võimetest ja võimalustest) ning sobiv (s.t kas plaanitud % on realistlik ehk ei ole liiga suur või väike).
- **Asutuse/isiku ameti- või töökohtade loetelus** määratakse kriisiplaanist lähtudes kriisiülesandega töö- ja ametikohad.
- **Asutus/isik** eelistab võimaluse korral kriisiülesandega töö- ja ametikohtadel isikuid, kes ei ole kaitseväekohustuslased. Kuna see ei ole väga sageli võimalik, peab asutus/isik minimaalselt läbi mõtlema kaitseväekohustuslaste asendamise kriisiülesandega töö- ja ametikohal.
- Asutus/isik teeb sellega kooskõlas **töötamise registris (TÖR)** märke isiku andmete juurde.

- Kui see märgi tehakse kaitseväekohustuslase kohta, saab sellest **kaitseväekohustuslaste registriga (KVKR) peetava andmevahetuse** kaudu teada **Kaitseressursside Amet (KRA)**. **NB! KRA-l on puutumus ainult kaitseväekohustuslastega** (elanikkonna koosseisu arvestades **töö- ja ametikohtade koosseisust väiksem osa**).
- Kui kaitseväekohustuslaseks olev isik on nimetatud **ka sõjaaja ametikohale** ning Kaitsevägi (KV) peab teda sellel vältimatult vajalikuks, võtab KRA ühendust asutuse/isikuga. Ühiselt selgitatakse välja, kas ja millistel tingimustel on võimalik isikut sõjaaja ametikohal või kriisiülesandega ameti- või töökohal asendada.
- Kui KRA ja KV jõuavad selle käigus järeldusele, et isikut ei ole siiski võimalik sõjaaja ametikohal asendada, määrab KRA KV ettepanekul tähtajalise, eelduslikult kuni kolmeaastase piirangu (mida võib pikendada, kui asjaolud ja alus püsivad).
- Piirangu määramisel tuleb arvestada VV määruses kehtestatud tingimusega. Piirangut ei saa määrata isikule, kes on mõnel riigi seisukohalt tähtsal, seaduses loetletud ametikohal (president, valitsuse või Riigikogu liige, õiguskantsler, riigikontrolör, kohtunik jne).
- Tekkinud vaidlus lahendatakse koostöös Riigikantseleiga asjakohaste asutuste, isikute ja institutsioonide või ministrite vahel. Esmane tasand vastavalt: ETO-de puhul ETKA, asutuste puhul ministeerium, ministeeriumide puhul Riigikantselei.
- Sõltumata vaidluse tulemusest võib sõjaaja ametikohal oleva isiku kutsuda õppekogunemisele ja lisaõppekogunemisele ning anda sellest vabastuse asutuse/isiku juhi taotlusel.
- Vaidluse lahendamise järel tehakse muudatus kas TÖR-is või KVKR-is. Sellele vastavalt on isikul kas üks või teine kohustus.
- Sama isiku võib nimetada nii sõjaaja ametikohale kui ka kriisiülesandega ameti- või töökohale.
- Nii isiku sõjaaja ametikohale nimetamisel kui ka kriisiülesandega töö- ja ametikoha märkimisel, samuti vaidluste lahendamisel tuleb arvestada isiku asendatavust (sh kas tema väljaõpe on nii spetsiifiline, et isikut ei saagi asendada).
- Paindlikkuse huvides tuleb luua tehniline võimekus teha KVKR-is eriliiki märkeid, mis võimaldavad hoida sõjaaja ametikohal (n-ö varus) ka isikuid, kes konkreetsel ajahetkel on poolte kokkuleppel vajalikumad oma kriisiülesandega ameti- või töökohal, kuid kes saaksid osaleda sõjaväelises väljaõppes (õppekogunemisel ja lisaõppekogunemisel).
- Kaitseministeeriumi valitsemisala huvides tekib kõigile asutustele/isikutele kohustus hinnata, kas iga kriisiülesandega ameti- või töökoht on püsiva kriisiülesande täitmiseks vajalik ning kas sellel olevat isikut on võimalik asendada, sh kas sellel kohal peab olema kaitseväekohustuslane.
- Üleminekusäte:
 - varem riigikaitseseaduse kohaselt määratud riigikaitsealise töökohustusega ameti- ja töökohad loetakse kriisiülesandega ameti- ja töökohtadeks ning nendel olevate isikute töökohustus jätkub;
 - siiski on KRA-l nelja kuu jooksul seaduse jõustumisest võimalik selgitada välja isiku asendatavus ning vajadusel seada isikule piirang.
 - Kui KRA ei ole nelja kuu jooksul piirangut seada, saab seda edaspidi teha ainult juhul, kui VV teeb riigikaitsealise kriisiolukorra ajal sellekohase otsuse (muutes määrust).